

1. Referentie

Referentie	Janssens, J., Kemper, A. & Wels, P. (2001). Empowerment en jeugdhulpverlening. <i>Pedagogisch Tijdschrift</i> , 26, (1), 45-60.
Taal	Nederlands
ISSN	0166-5855
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

Dit artikel betreft een visietekst, geschreven door Jan Janssens, Astrid Kemper en Paul Wels, die in de eerste plaats poogt in te gaan op de vraag wat de term 'empowerment' inhoudt. Ten tweede onderzoeken de auteurs op basis van empirische gegevens uit het dissertatieonderzoek van Astrid Kemper, hoe de empowermentgedachte is uitgewerkt in methodieken van jeugdhulpverlening (Families First, Videohometraining en Intensieve Gezinsbehandeling). Op de derde plaats geven ze aan hoe empowerment tot uiting komt in het alledaagse gedrag van gezinsbegeleiders. Tot slot stelt men zich de vraag of de empowermentgedachte heeft geleid tot een geheel andere manier van werken.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Welzijn
Trefwoord(en)	Ambulante begeleiding, crisisinterventie, empowerment, Families First, gezin, gezinsbegeleiding, hulpverlenergedrag, intensieve gezinsbehandeling, jeugdhulpverlening, opvoedingsondersteuning, opvoedingsproblemen, videohometraining

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Jan Janssens, Astrid Kemper & Paul Wels.

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Wat houdt de term 'empowerment' in? Hoe is de empowermentgedachte uitgewerkt in methodieken van jeugdhulpverlening (Families First, Videohometraining en Intensieve Gezinsbehandeling)? Hoe komt empowerment tot uiting in het alledaagse gedrag van gezinsbegeleiders? Heeft de empowermentgedachte geleid tot een geheel andere manier van werken?
Hypothesen	In de jeugdhulpverlening kan men uithuisplaatsing van jongeren voorkomen door allerlei vormen van intensieve ambulante gezinsbehandeling. De empowermentfilosofie gaat uit van respect voor de cliënt, van de cliënt als gelijkwaardige gesprekspartner en van de cliënt die zelf krachten kan mobiliseren om veranderingen in zijn leven aan te brengen. Als die houding ook in feitelijk gedrag wordt omgezet, dan worden optimale kansen geschapen voor effectieve hulpverlening.

6. Methode

Onderzoeks-methode	Door in de literatuur te kijken wat het begrip 'empowerment' inhoudt, komen de onderzoekers tot de conclusie dat er een verandering heeft plaatsgevonden in het paradigmatisch denken in de hulpverlening. Daarom zoeken ze verder hoe die verandering in denken gestalte heeft gekregen in de methodiek van intensieve ambulante gezinsbehandeling. Ze laten zien dat de empowermentgedachte is uitgewerkt binnen FF, VHT en IGB. De auteurs doen een beroep op empirische gegevens van het dissertatieonderzoek van Astrid Kempers naar o.a. de werkwijze van gezinsbegeleiders binnen de 3 genoemde vormen van intensieve
--------------------	--

	ambulante thuisbehandeling.
Onderzochte groep	Wat onder de loep genomen wordt, is de werkwijze van FF, VHT en IGB om aan te tonen dat deze methodieken heel wat empowermentelementen in zich dragen.
Bereik	Nationaal (Nederland)

7. Resultaten

Wat houdt de term 'empowerment' in?	Het begrip empowerment kan gezien worden als een filosofie en als een paradigma, die beiden een breuk suggereren met de traditionele vormen van hulpverlening. In plaats van de tekortkomingen en incompetenties worden in dit gedachtegoed eerder de sterke kanten en competenties van het gezin als uitgangspunt bij hulpverlening gehanteerd. De hulpverlener moet de cliënten als collega's zien, alleen hulp verlenen waar er gevraagd wordt in plaats van gezinnen te overladen met hulp,... De vraag wordt gesteld hoe deze verandering in denken plaats gekregen heeft in de methodiek van de intensieve ambulante gezinsbehandeling.
Hoe is de empowermentgedachte uitgewerkt in methodieken van jeugdhulpverlening?	De empowermentgedachte is zeker herkenbaar in 'Families First' (ambulante gezinsbehandeling in Nederland, sinds jaren '80). Dit is een vorm van crisisinterventie met als voornaamste doelstelling een uithuisplaatsing van het kind te voorkomen. Uitgangspunten zijn: in ieder gezin zijn mogelijkheden tot verandering, FF respecteert de normen en waarden van gezinnen waarmee gewerkt wordt, ... Het is de bedoeling dat het gezin zelf doelen stelt: zo gaan ze zelf nadenken over wat ze eigenlijk willen veranderen en ze krijgen het gevoel serieus genomen te worden. Videohometraining werd in eerste instantie ontwikkeld om de communicatie te verbeteren tussen ouder en kind. Aan de hand van bezoeken en video-opnames worden de positieve interacties aan het licht gebracht als aanknopingspunt om net deze te versterken. De mogelijkheden van het gezin worden in kaart gebracht. De empowermentfilosofie is terug te vinden in de niet-probleemgerichte werkwijze, in het specifieke diagnostische karakter van VHT (diagnose in de loop van de interventie i.p.v. ervoor) en in diverse specifieke behandelingsaspecten (activeren) van de methodiek. Het gevaar van deze benadering echter is dat de probleemgerichtheid van de ouders genegeerd wordt en hun behoefte om te horen wat er mis is en bij wie. Dit kan je vergelijken met een arts die niet alleen praat over wat gezondheidstechnisch in orde is, maar ook dat hij het probleem benoemt en de juiste diagnose en helende behandeling voorziet. Een ervaren VHT'er dient zich bewust te zijn van deze mogelijke reactie van ouders. Intensieve Gezinsbehandeling is een specifieke vorm van thuisbehandeling die alleen door Jeugdzorg Nijmegen wordt aangeboden, wordt ingezet wanneer ambulante hulp niet toereikend is, maar waar men ook nog niet wil overgaan tot uithuisplaatsing van het kind. De vragen en mogelijkheden van de gezinsleden vormen het startpunt van de behandeling, die vnl. uit gezinstherapeutische interventies bestaat, gecombineerd met ondersteunende en praktische activiteiten die de hulpverlener samen met de gezinsleden onderneemt. Er is sprake van een gezinssystematische aanpak.
Hoe komt empowerment tot uiting in het alledaagse gedrag van gezinsbegeleiders?	In het dissertatieonderzoek van Astrid Kempers wordt o.a. onderzoek gedaan naar de werkwijze van gezinsbegeleiders binnen deze drie vormen van intensieve ambulante thuisbehandeling. Deze geïnventariseerde gedragingen kunnen ondergebracht worden in 5 hoofdcategorieën: informatie verzamelen, stimuleren tot inzicht, structureren van de hulp, gedragsveranderingen voorstellen, cliëntgerichte activiteiten. Onder deze hoofdcategorieën vallen heel wat categorieën die expliciet op empowerment wijzen zoals: activeren van een gezinslid om actief mee te werken, vragen om oplossingsmogelijkheden, het geven van positieve feedback op adequaat gedrag van gezinsleden,...
Heeft de empowermentgedachte geleid tot een geheel andere manier van werken?	De empowermentfilosofie leidt niet tot een geheel nieuwe methode van werken. Wel worden andere accenten gelegd. Uit het (dissertatie)onderzoek van Kemper moet nog blijken met welke frequentie dat gebeurt.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

In dit artikel wordt uitgegaan van de vaststelling dat men in de jeugdhulpverlening uithuisplaatsing van jongeren tracht te voorkomen door allerlei vormen van intensieve ambulante gezinsbehandeling. Een van de redenen voor dit beleid is dat ambulante begeleiding leidt tot empowerment: latent aanwezige krachten in het gezin worden gemobiliseerd waardoor gezinsleden beter in staat zijn om in de toekomst hun eigen problemen op te lossen.

Met behulp van welke technieken wordt empowerment gerealiseerd? Dat gebeurt door pogingen van hulpverleners om cognitieve veranderingen te bewerkstelligen m.b.t de wijze waarop het gezin functioneert, door gezinsleden te laten nadenken over mogelijke oplossingen en hulpvragen van de gezinsleden zelf. Met empirische gegevens uit het dissertatieonderzoek van Astrid Kemper wordt nagegaan, of deze technieken frequent worden toegepast bij Families First, Videohometraining en Intensieve Gezinsbehandeling van de stichting Jeugdzorg in Nijmegen.